

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Vtrùm reus condemnatus secundùm allegata & probata, teneatur
obtemperare sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

19 *Si non est spes eluendi.* fateatur, quamdiu est spes euadendi. quod etiam notat Emmanuel Sà, supra. Quando tamen non est spes euadendi, (vt si videt crimen facile plene probari posse) tunc tenetur veritatem fateri, quia cessat ratio celandi, & aliàs tenetur Superiori legitime precipienti obtemperare.

20 *Obiectio. Iuramentum Rei de calumnia.* Dices, L. 2. C. de iurando propter calumniam dando, dicitur partes debere iurare de calumnia. hoc autem iuramentum quatenus attingit reum, duo continet principalia; alterum est, quod patet se bonam fouere causam: alterum, quod non negabit id quod credit esse verum; seu quod interrogatus dicet id, quod putat esse verum. vide Glossam in cap. 1. de iuramento calumnie.

21 *Responsio prima.* Resp. Primò, Quod valde expediret, si Summus Pontifex precipere, vel Principes supremi legem conderent, Ne Iudex in causis ingerentibus pœnam sanguinis, posset à reo exigere iuramentum de dicenda veritate, propter euidenter occasionem periurij, vt inquit Gomezius supra, sicut in cap. Clericos. 3. de cohabit. Clericorum & mulierum dicitur; Clericos, qui tenent concubinas, non esse compellendos ad eas abinradas, propter periculum periurij, sed censuris cogendos. maius periculum est in reis.

Expediret hoc iuramentum tolli. 22 *Secunda.* Resp. Secundò, Per iuramentum calumnie eo loco non intelligi iuramentum de dicenda veritate, sed de non agendo calumniosè; seu quod non committeret calumniam in causa. si quis enim bene aduertat, in nullo paragrapho illius Legis requiritur vt reus iuret se in omni parte litis veritatem dicturum, sed tantum, quod putans se bona instantia vt ad reuincandam venerit; & quod causam patrocinij Iudicibus nihil dederit vel promiserit.

23 Nec obstat L. Marcellus. 1. §. 3. de act. rerum amotarum. vbi in actione rerum amotarum facto dimortio, cogitur coniux contra quem actio instituitur, iurare, quia id intelligitur de iuramento, quod parti à parte defertur ad litem terminandam, & ad recuperandum suum, vel sibi debitum, quod pars ex iustitia debet restituere. Simili modo intelligenda quedam aliæ Leges, quas adducit Gomezius supra. nos autem hic agimus de iuramento, quod à Iudice defertur reo in causa criminali.

DVBITATIO IV.

Utrum reus condemnatus secundum allegata & probata, teneatur obtemperare sententiæ.

24 *Sententia nitens falsa præsuppono vel falsis probationibus.* Respondeo & Dico Primò, Quando sententia re ipsa est iniqua, vt quia nititur falsa præsuppositione, aut falsis probationibus, non obligat in conscientia, quamuis secundum ordinem Iuris sit lata. Est communior sententia DD. Ratio est, quia sententia est veluti lex quedam alicui priuatum imposita. at lex non obligat, quando ex eius obseruatione sequeretur id, quod est contrarium fini legis. quare cum finis sententiæ sit vt cuique tribuatur quod suum est, si ex eius obseruatione contrarium eueniret, non obligat.

25 *Nō tenetur soluere.* Vnde sequitur Primò, Eum, qui per talem sententiam autqua re priuatus est, vt legato, vel hereditate, vel multatus pecunia, non teneri in conscientia ad solutionem, nisi non parendo sententiæ, maius malum aut scandalum timeretur.

26 Sequitur Secundò, Eum, cui res talis est appli-

cata, si sciat sententiam falso fundamento niti, non posse eam retinere, sed obligari restituere, quia illa res est alterius. Ita Sotus l. 3. qu. 4. art. 5. & Innoc. in cap. Quia plerique. 8. de immunitate Eccles. & alij.

Nec obstat quod Respub. & Princeps possit ex causa de bonis subditorum disponere; eaque alijs tribuere, vt patet in præscriptione; hic autem videatur esse sufficiens causa, nempe vt publica iudiciorum forma seruetur: quia etsi hæc causa fortè sit sufficiens vt Iudici tribuat auctoritatem iudicandi secundum allegata & probata contra priuatum scientiam suam, & exequendi iudicatum; tamen non est sufficiens, vt iste amittat reuerà rem suam, ita vt in foro conscientie teneatur ea alteri cedere, aut vt alter, cui applicata est, non teneatur eam restituere, si possit, & sciat sententiam falsa præsuppositione niti: hoc enim ad bonum publicum non est vllò modo necessarium, aut expediens. quis enim dicat expedire Reipub. vt si per calumniam probatum sit me esse heredem à Petro institutum, possim hanc hereditatem mihi arrogare, etsi certò sciam me heredem non esse: aut vt fiscus possit sibi vindicare bona eius, de quo illi certò constat, per falsos testes conuictum de hæresi vel incestu nuptiis: sanè nulla & quitas hæc paritur.

Aduerte tamen, si quis esset priuatus beneficio vel officio per sententiam secundum allegata & probata latam, & illud tibi à legitimo collatore esset collatum; & ita transfuit in rem iudicatam, iuxta cap. Quod ad consultat. 1. §. de sententia & re iudicata. & cap. Cum dilectus. 3. de electione.

27 *Institutus in beneficio quo alium iniuste priuatus.* Verum hæc ratio non satisfacit: solùm enim probata, præsumendū in foro externo sententiam fuisse iustam, eò quod non appellauerit; & id eò postea illum non esse admittendum in iudicio, si repetat beneficium: non tamen probat beneficium iuste retineri, si sciatur illum iniuste priuatum.

28 Vnde aliter probatur hæc sententia, quia Ecclesia & Respub. eo casu priuant reum absolute beneficio vel officio, & applicant ei cui postea confertur: id enim facere possunt, cum hæc sint bona communia, in quibus multò maiorem habent potestatem, quam in fortunis priuatorum, & aliàs subest iusta causa sic faciendi: tum ne iurisdictiones sint incertæ, quæ res multò maioris est momenti, quam vt nemo sine culpa iure suo priuaretur: tum quia cum constiterit de innocentia Rei, facile poterit ei alia ratione consuli, conferendo ei aliud officium vel beneficium: tum quia quamdiu non constat publice innocenterem, restitutio est impossibilis: nam beneficium non potest restitui, nisi per collatorem: collator autem nolle restituere, vel quia de Rei innocentia illi non constat, vel quia nollet videri fecisse contra Iudicis sententiam, vel quia ipsemet est Iudex, qui reum priuauit. quare is, cui tale beneficium est collatum, poterit illud retinere, cum resignando non possit alteri prodesse. neque etiam tenetur illi restituere fructus: si enim titulum retinere potest, & præstare officium, etiam fructus potest seruare, cum hi sequan-

fequantur titulum, & debiti sint propter officium neque tenetur alia ratione compensare; quia causa non est, cur alter sit priuatus. vnde hic queri non potest, sibi ab illo iniuriam fieri. Idem dicendum de officijs secularibus.

29
Non potest
seper vim
sueri.

Dico Secundo, Reus tamen in hoc casu non potest per vim se defendere contra Iudicem aut ministros, ne sententiam talem exequantur. Ita D. Thomas qu. 69. ar. 4. Sotus l. 5. q. 6. ar. 4. est que ferè communis sententia DD. Probatur Primò, Quia Iudex habet ius exequendi talem sententiam, imò auctoritate Principis & Reip. ad hoc compellitur; ergo reus non potest ei resistere: alioquin daretur bellum vtrique iustum, absque ignorantia. Secundo, Quia nasceretur inde graue scandalum & perturbatio in Repub. nam omnes iudicarent illum committere crimen maiestatis, & concurrerent ad eum opprimendum; & si bene illi cederet, nefarii homines iderentur. Suppono, Iudicem seruato Iuris ordine processisse.

30
Sententia
quorum-
dam.

Aduerte tamen, quosdam sentire, in hoc casu non esse illicitum vi mera defensione, si scandalum absit, & alioquin innocens plectendus esset morte. Ita etiam dicitur tenuisse Franciscus Victoria, & docent quidam Iurisperiti, quos citat Couar. l. 1. variat. c. 2. n. 13. nempe Paris à Puteo, Lucas Peña, & Hippolytus. quæ sententia probari potest, quia Iudex & ministri in eo casu non habent verum ius inuadendi, cum iste non sit dignus pœna; sed solum præsumptum, seu in opinione: ergo potest aduersus eos vi defensione: sicut qui inuaditur ab innocente furioso, potest se contra illum tueri, etiam cum ipsius laesione & morte, si aliter eius vim declinare nequit; eò quòd ille ius inuadendi non habeat. similiter quando erratur in persona malefactoris Idem & potiori ratione dicendum, si Iudici de iniquitate causa constaret. Verum ego istam sententiam in vsum non facile admiserim, maxime propter scandalum, quod vix abesse potest. Quòd si Iudex non processisset Iuris ordine seruato, tunc omnino posset reus se defendere, vt etiam D. Thomas faceret.

DUBITATIO V.

Vtrum reus possit fugere ex carcere, & vincula carceremque effringere.

31
Ante sen-
tentiam po-
test fugere.

Respondeo & Dico Primò, Ante sententiam fugere posse, nisi fortè iurauerit se perman- surum. est communis sententia DD. (vide Couar. l. 1. var. cap. 2. nu. 11) quam vltus omnium gètium confirmat. Ratio est, quia non conijcitur in carcerem vt ibi sponte maneat, (hoc enim nemo, vel certè per pauci facturi sunt) sed vt ibi detineatur interim dum causa eius excutitur. Nec refert, quòd ex fuga illa commentariensi damnum obueniat; quia iure suo vitur, & ille suæ negligentia id assignet, vt qui non melius illum custodiuit. hinc tamen reus considerare debet, vtrum tanti sua interfit fugam capeffere, vt damnum illud proximi secundum charitatis legem non sit curandum.

32
Etiam post
sententiam
potest.

Dico Secundo, Etiam post sententiam fugere potest, si damnatus sit ad pœnam mortis vel mutilationis; D. Thomas qu. 69. art. 4. & Caietan. ibidem. Sotus lib. 5. qu. 6. art. 4. Couar. supra. Ratio est, quia non potest ei præcipi cum obligatione

vt cum tanto damno suo ibi maneat: hoc enim præceptum esset nimis difficile, inhumanum, & quodammodo superans humanam conditionem. confirmatur ex D. Thoma supra, quia nemo potest condemnari ad faciendum aliquid, vnde ei mors sequetur; adde, vel aliquod graue corporis damnum. atqui sponte manere in carcere in hoc casu, est aliquid facere, vnde mors vel graue damnum sequetur, vt inquit D. Thomas: ergo, &c.

Vbi Nota, cum possit quis aliquid facere, ex quo per accidens seu ab alio mors inferetur, vt manere in carcere, ascendere scalas, præbere iugulum, & similia; nemo tamen potest ad hæc facienda iam condemnari, vt quouis euentu ad hæc obligetur. nam si ostenderetur spes euasione, posset reus etiam sub patibulo vel ictu gladij fugam capere: tantum enim cuique iuris est ad vitæ conseruationem, vt nulla potestas humana obligare possit ad eam non conseruandam, si eius conseruanda spes & copia ostendatur: nisi bonum publicum aliud postulet; vt si vrbs in periculo verteretur; nam pars pro toto exponenda est. vbi autem talis causa non subest, nimis durum & inhumanum esset tale præceptum. Vnde patet, non posse lege humana statui vt damnatus ad mortem vel mutilationem, vel etiam aliam grauem pœnam corporalem, non possit fugere: quod est contra Caietanum, qui existimat, etiam re ipsa nulla talis lex sit; posse tamen statui; & tunc reum obligatum iri vt maneat in carcere, quamuis esset capite plectendus. sed nobiscum sentit Sotus & alij, ob rationem allatam.

34
Ius vitæ
conseruan-
de. quan-
tum.

Sed difficultas est, vtrum possit tunc vincula rumpere & carcerem effringere. Quidam Doctores negant, Henricus quodlib. 9. q. 25. Couar. l. 1. var. c. 2. num. 14. fauet Siluest. v. Accusatio, nu. 12. Probatur Primò, quia carceris effractores grauissimè à legibus puniuntur, nempe pœna capitali, vt probat Couar. ex quatuor legib. civilibus: ergo peccant sic fugiendo vel fugam moliendo: si enim non peccarent, tã grauis punitio esset iniusta.

35
Effringere
carcerem.

Secundò, Si licuisset carcerem effringere, non tenerentur de damno inde secuto; atqui tenentur, vt etiam Caiet. & Sotus docent: ergo, &c.

Tertiò, Quia effringere carcerem, est vim inferre publicæ potestati. Hæc sententia est probabilis. Contraria tamen est verior & probabilior, vnde

Dico Tertiò, Eum, qui licitè potest fugere, posse etiam vincula rumpere & carcerem pertundere. Ita Caiet. & Sotus supra, Nauar. c. 17. nu. 102. & passim recentiores. Probatur Primò, Quia cui licitum est finis, licita etiam sunt media: ergo cui licita est fuga, licitum etiam se ad eam expeditum reddere, cuiq; impedimenta remouere. Neq; hoc est vim inferre potestati publicæ: quia hæc non est in vinculis & lapidibus, sed in Iudice & ministris, quibus nõ licet vim inferre, quando iusta est condemnatio, secus est de vinculis & carcere; sicut si quis obijceretur leoni deuorandus, posset se pro viribus contra eum tueri. Secundò, Reus non tenetur ibi manere, sed Iudicis est curare, vt vi maiore detineatur, idè enim carenat, compedes, numellæ sunt ferrea, & carceres firmissimi. alioquin si vinculis stupeis constrictus esset, non posset ea dirumpere, quod est ridiculum. Tertiò, Illud præceptum, oblata occasione euadendi, nimis esset durum, & humanis moribus minimè accommodum.

36
Potest ef-
fringere.

Vnde ad primum Respondeo, Legislatores illos fortè secutos fuisse alteram sententiam, qua

37
Ad ratio-
nes.